

การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน

The Program Development for Assisting Adolescents in Avoiding Narcotics through Self-Efficacy and Self-Control

วราภรณ์ กุประดิษฐ์ (Waraporn Gupradit)* ดร. นีออน พินประดิษฐ์ (Dr. Neon Pinpradit)**

ดร. ศรีนทิพย์ รักษาสัตย์ (Dr. Sarintip Raksasataya)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนและเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเยาวชนที่ใช้สารเสพติด หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎี ระยะที่ 2 สร้างหลักสูตรและทดลองใช้หลักสูตร ระยะที่ 3 นำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลหลักสูตร ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง กับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงจำนวน 62 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 31 คน กลุ่มควบคุม 31 คน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) คุณภาพเครื่องมือตรวจสอบความตรงและตรวจสอบความเที่ยงของแบบวัด ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดสูงกว่าเยาวชนกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) เยาวชนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) เยาวชนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 5) เยาวชนกลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติด หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ABSTRACT

The purpose of the research was to develop the program for assisting adolescences in avoiding narcotics through self-Efficacy and self-control and to study the effectiveness of this program. The research was carried out in 3 phases. In phase I, it was the development of a conceptual framework

* นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

of the program. based on a needs assessment about adolescent's use of drugs and principles, approaches and theories related. In phase II, the Program was developed and tried out on 14 adolescences identified as having a high risk drug use. In phase III, Implementing and evaluating the program was to examine its effectiveness through using a quasi-experimental design. The sample comprised 62 adolescences and all of them were divided into the experimental group(31 adolescences) and the control group (31 adolescences). The experimental group was trained by the researcher with for assisting adolescences in avoiding narcotics through self-efficacy and self-control. There were pre-test and post-test in this experiment and the period of training was 18 hours over 3 days. The data from these tests were analyzed by using descriptive statistics including percentages, means and standard deviations. The hypothesis were analyzed by using t-test and Reliability was tested using Cronbrach's alpha co-efficient on variables. The qualitative data were analyzed by content analysis. The key results of the study was founded that 1) The Score on self-efficacy and self-control of the experimental group after the training was significantly higher than the score before the training at the .01 level .2) The score on self-efficacy and self-control of the experimental group after the training was significantly higher than the score of the control group at the .01 level . 3) The scores on behavior avoiding narcotics use were significantly higher than the scores of control group at the .01 level. 4) The scores on knowledge narcotics use were significantly higher than the scores of control group at the .01 level. 5) The scores on negative attitude towards narcotics use were significantly higher than the scores of control group at the .01 level.

คำสำคัญ : การรับรู้ความสามารถของตนเอง การควบคุมตนเอง พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

Key Words : Self-Efficacy, Self-Control, Assisting Adolescences to Avoid Narcotics

ความสำคัญของปัญหา

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองส่งผลให้ประชาชนมีความเครียดมากขึ้นทำให้ประเทศไทยมีอัตราการดื่มสุราเป็นอันดับ 5 ของโลก บุหรี่ สุรา เป็นประตูลู่สารเสพติดตัวอื่นๆ (บัณฑิต, 2549) ปัญหาสารเสพติดเป็นภัยที่ร้ายแรงต่อบุคคล ครอบครัวชุมชนซึ่งยาเสพติด เป็นปัญหาที่สำคัญอันดับ 3 ของประเทศ (สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2549) กลุ่มที่มีแนวโน้มที่เป็นปัญหาคือเยาวชนวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี เยาวชนที่ใช้สารเสพติดเป็นผู้ที่มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ มีมโนภาพแห่งตนในด้านลบมีการควบคุมตนเองต่ำ สอดคล้องกับรายงานของสถาบันธัญญารักษ์

(2546) พบว่า ผู้ติดสารเสพติดคิดว่าตนเองมีปมด้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีการรับรู้ความสามารถของตนเองต่ำ

การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นเป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมในสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น เฉพาะหน้าและสามารถบรรลุความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ Bandura (1986) กล่าวว่า การรับรู้ความสามารถของตนเอง คือ ตัวแปรที่สำคัญที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม สุขภาพ การรับรู้ความสามารถของตนเองนั้นสามารถสร้างและพัฒนาได้ โดยให้มีประสบการณ์ความสำเร็จด้วยตนเอง การได้เห็นประสบการณ์หรือตัวอย่างความสำเร็จของผู้อื่น การใช้ตัวแบบ

การชักชวนด้วยคำพูด วิลาสลักษณ์ (2542) กล่าวว่า การตัดสินใจความสามารถของตนเอง จะต้องผ่านกระบวนการรู้คิด โดยบุคคล คัดเลือก ซึ่งน้ำหนักและบูรณาการข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยตั้งใจอ้างอิงถึง และตลอดจนมีการบูรณาการเพื่อการสร้างความสามารถของตนเอง

เมื่อวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า มีการสอนเรื่องสารเสพติดในกลุ่มสาระวิชา สุขศึกษา เป็นการให้ความรู้ เกี่ยวกับสารเสพติด สาเหตุ การสังเกตผู้ติดสารเสพติด แต่ก็ยังไม่สามารถป้องกันการใช้สารเสพติดในเยาวชนได้ ยังไม่มีหลักสูตรใดที่มีการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเอง ทั้งที่การรับรู้ความสามารถของตนเองเป็นตัวแปรทางด้านจิตวิทยาที่สำคัญต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน และการควบคุมตนเองเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและจากการศึกษาของ มยุรี (2548) ได้สำรวจการใช้สารเสพติดในจังหวัดอุดรธานี พบว่ามีเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่ใช้สารเสพติดจำนวน 1,100 คน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่จะแก้ไขปัญหาระยะการให้สารเสพติดในเยาวชน โดยพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนเพราะ ถ้าบุคคลมีความเชื่อ มีความมุ่งมั่นเชื่อมั่นในตนเองว่าตนเองมีความสามารถในการหลีกเลี่ยงสารเสพติดและใช้การควบคุมตนเองจะมีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและ การ

ควบคุมตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน

สมมติฐานการวิจัย

1. เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม
2. เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มควบคุม
3. เยาวชนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม
4. เยาวชนกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม
5. เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการให้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม

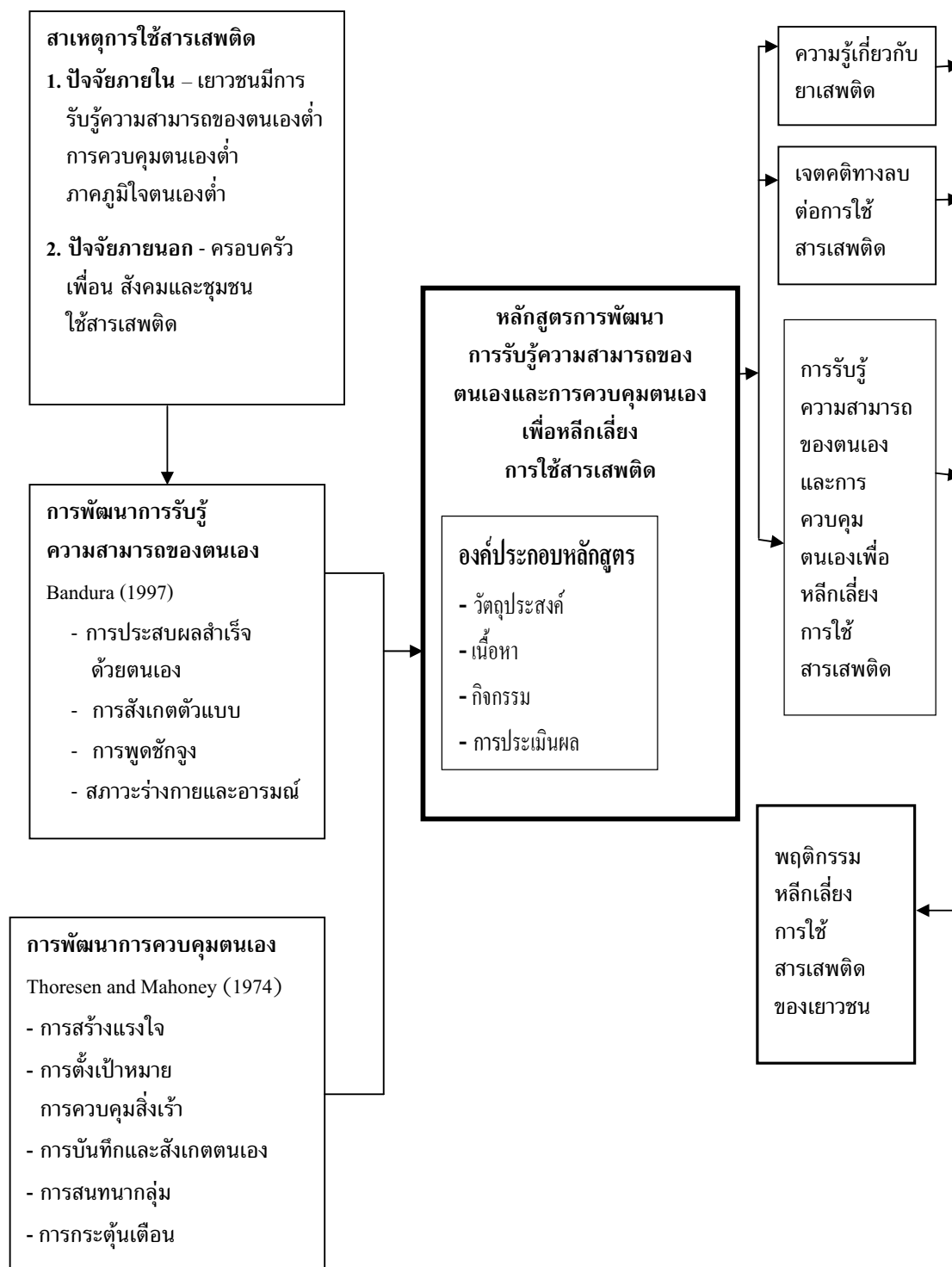
ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน กับ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดอุดรธานี ปีการศึกษา 2550 ใช้ทฤษฎีของBandura (1997) และ Thoresen and Mahoney (1974) ศึกษาในช่วงวันที่ 15 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 15 ธันวาคม 2550

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ผู้วิจัยสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ

ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเยาวชนที่ใช้สารเสพติด ศึกษาเอกสารหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน และสำรวจข้อมูลความคิดเห็นของเยาวชนกลุ่มติดสารเสพติด 10 คนและความต้องการฝึกการอบรมของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง 50 คน ด้วยการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 สร้างหลักสูตรและทดลองใช้หลักสูตรโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของการใช้หลักสูตรฝึกอบรม ปัญหาและอุปสรรคในการนำหลักสูตรไปใช้ เยาวชนกลุ่มเสี่ยง 14 คน แบบ One group Pretest -Posttest Group Design เก็บรวบรวมข้อมูล ปรับปรุงหลักสูตร ฝึกอบรมรวมเวลา 18 ชั่วโมง

ระยะที่ 3 นำหลักสูตรไปใช้และประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรเพื่อยืนยันประสิทธิผลของหลักสูตร ดังนี้

1) ดำเนินการฝึกอบรมเยาวชนโดยใช้หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research Design) กับเยาวชน 2 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 31 คนใช้หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนและกลุ่มควบคุม 31 คนใช้หลักสูตรป้องกันยาเสพติด ทั้งสองกลุ่มมีการฝึกอบรม 18 ชั่วโมงรวม 3 วัน

2) กำกับติดตามและประเมินผลเยาวชนกลุ่มทดลอง 31 คน มีการติดตามผลหลังการทดลองสัปดาห์ที่ 1 ครั้งและเมื่อครบ 4 สัปดาห์ วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนและตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะส่วนเยาวชนกลุ่มควบคุมมีการ

ติดตามผลหลัง 4 สัปดาห์ 1 ครั้ง วัดการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนและตรวจสอบสารเสพติดยาบ้าและกัญชาในปัสสาวะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรคือ เยาวชนกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดอุดรธานีในปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,100 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือเยาวชนกลุ่มเสี่ยงในจังหวัดอุดรธานีในปีการศึกษา 2550 จำนวน 1,100 คน เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร (Try out) จำนวน 14 คน และกลุ่มเยาวชน หาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมจำนวน 62 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 31 คนและ กลุ่มทดลอง 31 คน

เครื่องมือการวิจัย มี 3 ระยะ

ระยะที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างในการสนทนากลุ่ม

ระยะที่ 2 เครื่องมือคือ หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนจำนวน 18 ชั่วโมง และแบบสอบถาม แบบวัดซึ่งมี 6 ชุด ได้แก่

1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับ อายุ ศาสนา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว เป็นแบบเขียนตอบในช่องว่าง มี 10 ข้อ

2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ค่าความยากและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดได้เท่ากับ 0.63 และ 0.31 ค่าความยากง่ายเป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.27- 0.80 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.05-0.72 และมีค่าความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.75

3) แบบวัดเจตคติต่อการใช้สารเสพติด โดยผู้วิจัยได้ปรับปรุงและดัดแปลงมาจากแบบสอบถามของ นีออน และคณะ (2541) มี 10 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 6 ระดับ มีค่าความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.76

4) แบบวัดการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน มี 12 ข้อเป็นแบบมาตรประเมินค่า มี 6 ระดับ มีค่าความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.96

5) แบบวัดการควบคุมตนเองเป็นแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับ มีค่าความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.86

6) แบบวัดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มี 15 ข้อ เป็นแบบมาตรประเมินค่า ให้เลือกตอบ 6 ระดับ มีค่าความเที่ยงค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค 0.75

ระยะที่ 3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จะใช้หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนโดยใช้แบบสอบถามและแบบวัดชุดเดียวกับระยะที่ 2 นอกจากนี้ยังใช้ผลการตรวจปัสสาวะยาบ้าและกัญชาหลังการฝึกอบรม 1 เดือน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถาม แบบวัด และผลการตรวจปัสสาวะของเยาวชนที่เข้าร่วมหลักสูตรฝึกอบรม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะสร้างหลักสูตรและทดลองใช้หลักสูตร (Try out) วันที่ 4 – 6 พฤศจิกายน 2550 และ ระยะการนำหลักสูตรไปใช้จริงและการประเมินประสิทธิผลหลักสูตร วันที่ 14–16 พฤศจิกายน 2550 ติดตาม วันที่ 29 พฤศจิกายน 2550 และติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลอีกครั้งในวันที่ 15 ธันวาคม 2550

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการสนทนากลุ่ม(Focus group) ใช้วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

คะแนนก่อนและหลังการฝึกอบรมใช้ สถิติทดสอบค่าที (t-test) คะแนนเจตคติต่อการใช้สารเสพติด คะแนนการรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชน คะแนนการควบคุมตนเอง และคะแนนพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

3. การวิเคราะห์เนื้อหาจากใบงาน จดหมาย ถึงคนที่รัก กิจกรรมถนนชีวิต และบันทึกพฤติกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้ เนื่องจากการพัฒนาหลักสูตรได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทฤษฎี งานวิจัย ศึกษาความต้องการจำเป็นจากเยาวชน มีผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถในการประเมินหลักสูตร จึงทำให้หลักสูตรนี้สามารถพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดได้ และผู้วิจัยได้จัดทำคู่มือวิทยากร คู่มือผู้เข้ารับการอบรม สื่อประกอบการอบรมได้เตรียมการประชุม คณะวิทยากร ตลอดจนระยะเวลาในการอบรม 3 วัน มีกิจกรรมในการอบรม ได้แก่ เรื่องการให้ความรู้ โทษ ภัยสารเสพติด การให้เยาวชนทำกิจกรรมเรียนรู้ด้วยตนเอง รับรู้ว่าตนเองมีความสามารถโดยการฝึกทำกิจกรรม การเล่นเกม แสดงบทบาทสมมติ การสอนตนเอง ทำให้เยาวชนกลุ่มทดลองตระหนักรู้ด้วยตนเองมากขึ้นจึงทำให้มีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม สอดคล้องกับการศึกษาของ แสงสุรีย์ (2540) และ การศึกษาของ ศศิธร (2541) ที่ศึกษาผล ของการใช้โปรแกรมการเลิกเสพยาเสพติดตามทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองของแบนดูราในผู้เสพยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญา

รักษ์ โดยมีกิจกรรม 5 ครั้ง กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมการเลิกเสพยาเฮโรอีน มีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการเลิกเสพยาเฮโรอีนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เยาวชนได้สะท้อนในการเขียนจดหมายถึงคนที่รัก ดังตัวอย่าง “ถึงแม่ที่เคารพรัก แม่ครับผม มาอบรมที่โรงพยาบาล หลักสูตรการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ สารเสพติด ดีใจที่ได้มาอบรม ได้ความรู้เรื่องสารเสพติด ได้ไปดูผู้ต้องหารู้สึกกลัวในเรือนจำและเล่นกิจกรรมเยาะแยะ ผมรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองมากเลยเพราะได้ ทำถนนชีวิตรู้ข้อดีของตนเอง ได้เล่นเกมชนะเพื่อน ได้ไปโดดหอสูง สนุกตื่นเต้นมาก และผมต้องขอโทษแม่ที่เถียงแม่บ่อยๆ แกล้งน้อง ต่อไปนี้ผมจะไม่ทำผมจะไม่สูบบุหรี่ ไม่ใช้สารเสพติด จะเป็นคนดีเมื่อก่อนผมขอโทษที่หนีเรียนต่อไปนี้ จะตั้งใจเรียนเป็นคนดี” (เยาวชน ก, อายุ 14 ปี)

เห็นได้ว่าเยาวชนมีแนวโน้มที่จะมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น มีความพยายามที่จะควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มีความคาดหวังที่จะทำในสิ่งที่ดีต่อตนเอง และผู้อื่น

สมมุติฐานที่ 2 ผลวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการอบรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากเยาวชนกลุ่มทดลองได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดให้โทษ ทักษะการสื่อสารเพื่อการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดกับผู้อื่น เยาวชนได้รับประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง เยาวชนได้เห็นตัวแบบ การได้รับคำพูดชักจูงและการกระตุ้นทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ศศิธร (2541) และงานวิจัยของ วิโรจน์ (2549) กล่าวว่า โปรแกรมการให้ความรู้เกิดกระบวนการคิด การสร้างแรงจูงใจการฝึกทักษะการให้ทำกิจกรรม เยาวชนได้เรียนรู้มีประสบการณ์ตรงเรื่องการป้องกันสารเสพติด

ทำให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเองสูงขึ้น มีความเชื่อมั่นในตนเองในการหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดและทำให้เยาวชนไม่กลับไปมีพฤติกรรมการใช้สารเสพติด

เยาวชนกลุ่มทดลองได้รับความรู้ การฝึกทักษะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติดให้โทษ คำนึงถึงผลดีผลเสียที่จะตามมาจากการกระทำ ไม่คำนึงเฉพาะความสนุกสนานที่จะได้รับเฉพาะหน้า เยาวชนกลุ่มทดลองได้เรียนรู้ปลูกฝังและสร้างการควบคุมตนเองเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันการติดสารเสพติดสอดคล้องกับงานวิจัยของ นีออน และคณะ (2541) กล่าวว่า การควบคุมตนเองนี้มีความสำคัญที่ต้องปลูกฝังและสร้างให้มีในนักเรียนทุกคนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันการติดสารเสพติด

สมมุติฐานที่ 3 ผลวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดก่อนและหลังฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่วิจัยได้ยึดหลักการควบคุมตนเองเพื่อควบคุมพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสารเสพติดในเยาวชน มีการสร้างแรงจูงใจ มีการควบคุมพฤติกรรมใช้สารเสพติดของเยาวชน โดยให้กำหนดวิธีหลีกเลี่ยง ตลอดจนมีการตั้งเป้าหมายถึงการควบคุมพฤติกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดรวมทั้งการบันทึกและสังเกตพฤติกรรมตนเองเช่นบันทึกพฤติกรรมใช้สารเสพติด การเสริมแรง เช่น การพูดให้กำลังใจ การให้ความรู้เรื่องสารเสพติด บุหรี่, สุรา ยาบ้าโดยใช้ภาพพลักรับชม วีดีโอมีลติมีเดีย การสนทนากลุ่ม การกระตุ้นเตือนโดยแผ่นพับ สติกเกอร์ ที่เกี่ยวกับ บุหรี่ สุรา ยาบ้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศว่าถ้าบุคคลเข้ารับการอบรมจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดมากกว่าเช่นงานวิจัยของ Marlatt and Gordon (1985) พบว่าผู้ป่วยได้รับความรู้ เรื่องสารเสพติด อันตรายของสารเสพติด การฝึกทักษะ การปฏิเสธ สามารถป้องกันการไปเสพยาซ้ำ

สมมุติฐานที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด

หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้มีเนื้อหาครอบคลุมตามองค์ประกอบหลักสูตร ทำให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพโดยมีเนื้อหาหลักสูตรเน้น 3 ส่วน ส่วนแรก คือ ความรู้เรื่องชนิด โทษ ภัยสารเสพติด สมอติดยา และเส้นทางการติดสารเสพติด ส่วนที่สองคือ การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเน้นการรู้จักตนเอง และส่วนที่สามคือ การควบคุมตนเองดังนั้นหลังการทดลองเยาวชนกลุ่มทดลองจึงเกิดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องชนิด โทษ สารเสพติด ตรงกับแนวคิดในการป้องกันการติดสารเสพติดของ กิ่งแก้ว (2533) กล่าวว่า ต้องให้เกิดความรู้ ความเข้าใจถึงอันตรายต่อชีวิต สังคม และครอบครัว ให้รู้ถึงโทษและพิษภัยของสารเสพติด ซึ่งหลักสูตรการอบรมในครั้งนี้ได้เน้นเนื้อหาแรกคือ การให้ความรู้เรื่องชนิด โทษ สารเสพติด สมอติดยา และเส้นทางการติดสารเสพติด โดยใช้สื่อวีดิทัศน์เรื่องเส้นตายเยาวชนได้เห็นในระหว่างการอบรมและสอดคล้องกับ กรรณิกา (2546) ศึกษาเยาวชนกลุ่มทดลองที่เข้าอบรมหลักสูตรกิจกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดพบว่า เยาวชนหลังการฝึกอบรมมีความรู้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมุติฐานที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติด ก่อนและหลังการฝึกอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้เรื่องชนิด โทษ ภัยสารเสพติด สมอติดยาอย่างไร ได้ประสบการณ์ตรงในการเข้าไปสถานที่โรงพยาบาล และเรือนจำ เพื่อควบคุมตนเอง จึงทำให้เยาวชนได้เห็นบรรยากาศในเรือนจำ ได้เห็นความทุกข์ทรมานผู้ต้องขัง ทำให้เยาวชนมีเจตคติทางลบการใช้สารเสพติด แนวคิดดังกล่าวตรงกับการศึกษาของ กรรณิกา (2546) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการใช้สารเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 พบว่า หลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิต

ป้องกันการใช้สารเสพติดหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง นักเรียนมีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติดหลังฝึกการอบรม

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเป็นหลักสูตรฝึกอบรมที่ยึดแนวคิดของ Bandura (1986) เน้นการส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จจากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองด้วยการมีแรงจูงใจ การสอนตนเอง การร้องเพลงการเล่นเกม เพื่อเพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนเอง การเสริมแรง การเห็นตัวแบบ การโน้มน้าวด้วยคำพูด การพูดชักจูง การให้กำลังใจจากผู้อื่น และการควบคุมตนเองของ Thorensen (1974) โดยการปรับพฤติกรรมด้วยวิธีการสร้างแรงจูงใจ การตั้งเป้าหมาย การฝึกบันทึกพฤติกรรมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด

ผลจากการศึกษาได้กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ผ่านการตรวจสอบของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิจัยแล้วนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 7 ท่าน ผลการสร้างหลักสูตรพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดของเยาวชนควรมี 3 ด้านดังนี้ ด้านแรกคือ การให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องโทษ ภัย สารเสพติด การสร้างเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติด จำนวน 6 ชั่วโมง ส่วนด้านที่สองคือ การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 6 ชั่วโมง และด้านที่สามคือการควบคุมตนเอง จำนวน 6 ชั่วโมง มีองค์ประกอบของหลักสูตรคือ หลักการ จุดมุ่งหมาย เนื้อหา กิจกรรมการฝึกอบรม สื่อการฝึกอบรม และการวัดและประเมินผล เป็นหลักสูตรที่เน้น ผู้เข้ารับการอบรมเป็นสำคัญ โดยการลงมือปฏิบัติจริงสร้างความรู้และความเข้าใจด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติกิจกรรมด้วยกระบวนการกลุ่ม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมเวลาตลอดหลักสูตร 18 ชั่วโมง

ผลการทดลองใช้หลักสูตรกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 14 คน การฝึกอบรม 3 วัน จำนวน 18 ชั่วโมง สรุปผลดังนี้ การฝึกอบรมครั้งนี้ ทำให้เยาวชน เกิดการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงขึ้น พิจารณาจากคะแนนความรู้เฉลี่ยหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม คะแนนแบบวัดที่สูงขึ้นหลังการอบรม เยาวชนเข้าอบรมตามเวลาที่กำหนด 100% มาครบทุกชั่วโมง ทั้ง 14 คน เยาวชนได้คะแนนความรู้ความเข้าใจ เรื่องสารเสพติด ร้อยละ 60

ผลการปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรมีการเพิ่มเวลาการสร้างสัมพันธภาพ จำนวน 1 ชั่วโมง การให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องโทษ ภัย สารเสพติด จำนวน 3 ชั่วโมง การพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง จำนวน 8 ชั่วโมง และการควบคุมตนเอง จำนวน 6 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง ดังตารางข้างล่างนี้

เนื้อหา	ชื่อเรื่อง	เวลา (ชั่วโมง)	
		ทฤษฎี	ปฏิบัติ
ด้านแรก	แนะนำตนเองสร้างสัมพันธภาพ	-	1
	ความรู้เรื่องชนิด โทษ ภัยสารเสพติด	45 นาที	45 นาที
	สมองติดยาอย่างไร	1 ชั่วโมง	30 นาที
ด้านที่สอง	การรับรู้ความสามารถของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด	1	1
	ถนนชีวิต ตัวกระตุ้น ตัวแบบและฝึกปฏิบัติ	2	4
ด้านที่สาม	การควบคุมตนเอง การสร้างแรงจูงใจ การตั้งเป้าหมาย	1	1
	การปฏิเสธ ดูงานเรือนจำ การบันทึกพฤติกรรม	1	3

2. สรุปผลการประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด ดังนี้

2.1 ลักษณะข้อมูลพื้นฐานเปรียบเทียบ เยาวชนกลุ่มทดลองและเยาวชนกลุ่มควบคุมจะมีลักษณะใกล้เคียงกัน คือ เยาวชนทั้งสองกลุ่มเป็นเพศชายทั้งหมด มีอายุเฉลี่ย 14.24 ปี พักอาศัยกับบิดามารดามากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 83.87 ส่วนสถานภาพการสมรสของบิดา มารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 77.42 เยาวชนทั้งสองกลุ่มมีปัญหาและความต้องการช่วยเหลือมากที่สุดคือเรื่องด้านการเรียน อันดับที่สองที่เยาวชนทั้งสองกลุ่มต้องการความช่วยเหลือ ด้านครอบครัว และอันดับที่สาม ด้านเงินไม่พอใช้

เยาวชนกลุ่มทดลองดื่มสุราไม่เกิน 4 แก้วต่อวัน ร้อยละ 38.71 และ เยาวชนกลุ่มควบคุมดื่มไม่เกิน 4 แก้วต่อวัน ร้อยละ 35.48 สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนมีการใช้สารเสพติด และพบว่า เยาวชนที่อายุน้อย มีแนวโน้มใช้ในปริมาณมากขึ้น เช่น สูบบุหรี่มากกว่า 10 มวนต่อวันถึงร้อยละ 60 และดื่มสุราไม่เกิน 4 แก้วต่อวัน ถึงร้อยละ 35 ซึ่งเป็นภาวะเสี่ยงของเยาวชน

ผลการตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะ จำนวน 62 คนพบกัญชาในปัสสาวะ 1 ราย ในเยาวชนกลุ่มควบคุมก่อนเข้าอบรม หลังจากการฝึกอบรมเสร็จสิ้น จำนวน 1 เดือนผลการตรวจสอบสารเสพติดในปัสสาวะจำนวน 62 คนปรากฏว่าไม่พบสารเสพติด ยาบ้าและกัญชาในปัสสาวะ

2.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

(1) เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(2) เยาวชนกลุ่มทดลองมีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่าเยาวชนในกลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) เยาวชนกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติด มีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด มีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(4) เยาวชนกลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(5) เยาวชนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางลบต่อการใช้สารเสพติดหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยการพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเองสอนสอดแทรกในแต่ละกลุ่มสาระ เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้อบรมหรือวิทยากรต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎี สารเสพติดและธรรมชาติของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง และควรมีสัมพันธภาพที่ดีกับเยาวชนจะช่วยให้เยาวชนพัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการควบคุมตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้ทุนอุดหนุนการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

กรรณิกา สุวรรณศิลป์. 2546. การพัฒนาหลักสูตรกิจกรรมค่ายทักษะชีวิตป้องกันการใช้สารเสพติดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 กลุ่มโรงเรียนท่าหิน จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กิ่งแก้ว เกษโกวิท. 2533. ปัญหาสารเสพติดของผู้ต้องโทษในทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น. ขอนแก่น : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

นืออน พิณประดิษฐ์, รัตนภรณ์ อัครธรรมรัตน์, ลิขิต อมาตยคงและคณะ. 2541. รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางสังคมกับพฤติกรรม การติดสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษา และนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บัณฑิต สอนไพศาล. 2549. รายงานสถานการณ์การใช้แอลกอฮอล์ ประจำปี 2549. กรุงเทพฯ.

มยุรี จงศิริ. 2548. รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางจิตสังคม จิตลักษณะกับคุณภาพชีวิตผู้ผ่านการบำบัดยาเสพติด จ.อุดรธานี. อุดรธานี : อุดรการพิมพ์.

วิโรจน์ วงษ์สุริยะเดช. 2549. การพัฒนาด้านอารมณ์ การรับรู้ความสามารถตนเองและการปรับตัวทางสังคมของผู้ติดสารแอมเฟตตามีนหลังจบการบำบัดในจังหวัดอุดรธานี. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 49 (2)147 - 157

วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. 2542. ผลของรางวัลภายนอกและการรับรู้ความสามารถของตนเองที่มีต่อแรงจูงใจภายในของนักเรียน. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 81 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สถาบันธัญญารักษ์. 2546. รายงานประจำปี 2546 การบำบัดรักษาผู้ติดยาและสารเสพติดให้โทษปทุมธานี. สถาบันธัญญารักษ์. ปทุมธานี.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. 2549.

“รายงานสถานการณ์และการดำเนินงาน
ตามแนวทางการใช้พลังแผ่นดินเพื่อ
เอาชนะยาเสพติด.”[ระบบออนไลน์]
แหล่งที่มา [http://www.oncb.go.th /
document/p1_solution01d10.htm](http://www.oncb.go.th/document/p1_solution01d10.htm)
(13 มิถุนายน 2549).

แสงสุรีย์ ทัศนพูนชัย. 2540. โปรแกรมการ
พัฒนาการรับรู้ความสามารถของตนเอง
ในการป้องกันโรคเอดส์. กรุงเทพฯ :
วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(สาธารณสุขศาสตร์) บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศศิธร พรไพรินทร์. 2541. ผลของการใช้โปรแกรม

การเลิกเสพยาอื่น ตามทฤษฎีการรับรู้
ความสามารถของตนเองของแบนดูรา
ที่มีต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง
ในการเลิกเสพยาอื่น ความคาดหวัง
ในผลของการเลิกเสพยาอื่นของผู้เสพยา
อื่นที่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาล
อัญญรักษ์. ปริญญาโทการศึกษา
มหาบัณฑิต (สาขาจิตวิทยาพัฒนาการ).
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Bandura. 1986. Social Foundations of Thought
and Action : A Social Cognitive Theory.
Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall.

Thorensen, Carl E., and Mahoney, Michael J.
1974. Behavioral Self-Control. New
York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.

Marlat and Gordon (Eds.). 1985. Relapse
prevention. New York: Guilford.